19.5.2017

Liikenne- ja viestintäministeriön vastine liikenne- ja viestintävaliokunnalle perustuslakivaliokunnan lausunnosta postilain muuttamiseksi

Liikenne- ja viestintävaliokunnan sihteeristö pyysi liikenne- ja viestintäministeriön vastinetta tiettyihin perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 7/2017 vp. esitettyihin seikkoihin.

Omaisuuden suoja

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että momentin turvaamaan omaisuudensuojaan kuuluu paitsi valta käyttää omaisuuttaan haluamallaan tavalla (hallintavalta) myös valta määrätä siitä (disponointivalta) esimerkiksi myymällä se (ks. esim. PeVL 49/2005 vp, s. 2/I—II). Säännöksen sanamuodon mukaan esitetty velvollisuus koskee kaikkia lain 2 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja postiyrityksiä. Lähtökohtaisesti postiyrityksillä on oikeus myydä säännellyt tiedot haluamallaan hinnalla (ks. esim. PeVL 49/2005 vp, s. 2/I—II). Jo voimassaolevan lain mukaan oikeutta on kuitenkin rajoitettu siten, että tiedot on luovutettava kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin. Ehdotus rajaisi luovutuksesta saatavan korvauksen ulkopuolelle esimerkiksi osoiterekisterin perustamisesta ja ylläpitämisestä aiheutuneet kustannukset.

Perustuslakivaliokunnan katsoo, että lakiehdotusta on muutettava siten, että 38 §:n 4 momenttiin ehdotettu siirtyminen kustannussuuntautuneesta hinnasta hinnoitteluun, joka perustuu osoitetietojen erottamiseen osoiterekisteristä ja niiden luovuttamisen järjestämisestä, rajataan vain säännösehdotuksen perusteluissa ja sitä koskevissa säätämisjärjestysperusteluissa tarkoitettuun yleispalvelun tarjoajaan, mikäli sääntelyn kannalta merkityksellinen EU-lainsäädäntö sallii rajauksen.

Ministeriön kommentit

Postidirektiivin 11 a artiklan mukaan, jos se on tarpeen käyttäjien edun suojelemiseksi ja/tai tehokkaan kilpailun edistämiseksi, ja kansalliset olosuhteet ja kansallinen lainsäädäntö huomioon ottaen, jäsenvaltioiden on varmistettava avoin ja syrjimätön pääsy postialan infrastruktuurin osiin tai yleispalvelun piirissä tarjottaviin palveluihin, joita ovat muun muassa postinumerojärjestelmä, osoitetietokanta, postilokerot, kirjelaatikot, osoitteenmuutostiedot, jälkilähetyspalvelu ja perille toimittamattomien lähetysten palautuspalvelu. Tällä säännöksellä ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta toteuttaa toimenpiteitä postiverkkoon pääsyn varmistamiseksi avoimin, suhteellisin ja syrjimättömin ehdoin.

Ministeriö katsoo, että postidirektiivi mahdollistaa perustuslakivaliokunnan esittämän muutoksen siten, että 38 §:n 4 momenttiin esitetty muutos kohdistettaisiin vain yleispalvelun tarjoajaan. Direktiivin muotoilu mahdollistaisi

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

ministeriön tulkinnan mukaan velvoitteen asettamisen myös muille postiyrityksille kuin yleispalvelun tarjoajalle. Ministeriö huomauttaa, että tulevaisuudessa myös jollakin muulla toimijalla kuin yleispalvelun tarjoajalla voi olla laaja ja ajantasainen osoitetietokanta, jonka tietojen luovutuksen hinnoittelua säänneltäisiin esitetyn muutoksen mukaan vapaammin kuin yleispalvelun tarjoajan hinnoittelua, mikä asettaisi toimijat eriarvoiseen asemaan. Tulevaisuudessa perustuslakivaliokunnan esittämä muutos saattaisi siis aiheuttaa kilpailuneutraliteettiongelmia. Lisäksi yleinen kehityssuunta on vapauttaa erilaisia tietovarantoja vapaasti hyödynnettäviksi ja esitetyn muutoksen myötä vain yleispalvelun tarjoajan osoiterekisteri olisi vapaasti muiden postiyritysten hyödynnettävissä. Jos valiokunta katsoo, että perustuslakivaliokunnan esittämä muutos tulee toteuttaa, on alla esitetty mahdollinen pykälämuotoilu postilain 38 §:n 4 momentista.

Alla on esitetty muutosehdotus 38 §:n 4 momenttiin.

Nykyinen 38 §:n 4 momentti:

Osoiterekisteriä ylläpitävän postiyrityksen ja sen kanssa osoiterekisterin ylläpidosta sopimuksen tehneen yrityksen on pyynnöstä luovutettava postin saajalta tai viranomaiselta saadut postin saajan nimi- ja osoitetiedot sekä tiedot jakelun muutoksia koskevista toimeksiannoista toiselle postiyritykselle, jos tämä tarvitsee niitä postitoimintansa hoitamiseksi. Postiyrityksen on pyynnöstä luovutettava myös ajantasaisesti mainituissa tiedoissa tapahtuvat muutokset. Tiedot on luovutettava postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa sekä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin.

Esitetty 38 §:n 4 momentti sisältäen perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset:

Osoiterekisteriä ylläpitävän postiyrityksen ja sen kanssa osoiterekisterin ylläpidosta sopimuksen tehneen yrityksen on pyynnöstä luovutettava postin saajalta tai viranomaiselta *saamansa postinsaajan* nimi- ja osoitetiedot sekä tiedot jakelun muutoksia koskevista toimeksiannoista toiselle postiyritykselle, jos tämä tarvitsee niitä postitoimintansa hoitamiseksi. Postiyrityksen on pyynnöstä luovutettava ajantasaisesti *myös* mainituissa tiedoissa tapahtuvat muutokset. Tiedot on luovutettava postitoiminnan hoitamiseksi käyttökelpoisessa muodossa sekä kustannussuuntautuneella hinnalla ja avoimin ja syrjimättömin ehdoin. *Yleispalvelun tarjoajan on luovutettava tiedot postitoiminnan hoitamisen kannalta käyttökelpoisessa muodossa, avoimin ja syrjimättömin ehdoin ja se saa periä tietojen luovutuksesta hinnan, joka muodostuu osoitetietojen erottamisesta osoiterekisteristä ja niiden luovuttamisen järjestämisestä.*

Muita seikkoja

Perustuslakivaliokunnan mielestä liikenne- ja viestintävaliokunnan on perustuslain 21 §:ssä turvatusta oikeusturvasta ja hyvän hallinnon takeista johtuen syytä kuitenkin varmistaa, että lakiehdotuksella ei olennaisesti hi-

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

dasteta viranomaisten lähettämien oikeusturvan kannalta merkityksellisten postilähetysten kulkua.

Ministeriön kommentit

Ministeriö katsoo, että 1-2 päivän jousto yleispalvelukirjeiden kulkunopeudessa ei olennaisesti hidasta yleispalvelukirjeiden jakelua, koska jo tällä hetkellä yleispalvelukirjeitä jaetaan vain alle yksi lähetys per viikko. Käytännössä postinsaajat eivät välttämättä edes huomaa postimerkillisten yleispalvelukirjeiden kulkunopeuteen esitettyjä muutoksia. Kulkunopeuden hidastaminen ehdotettuun niin sanottuun J+4 vaatimukseen ei mahdollista jakelupäivien vähentämistä enempää kuin kahdella päivällä viikossa. Jos jakelupäiviä olisi vähemmän kuin kolme viikossa, J+4 kulkunopeutta ei olisi mahdollista käytännössä toteuttaa kaikkina arkipäivinä keräilyvelvoitteen vuoksi. Näin ollen esimerkiksi kerran tai kaksi viikossa tapahtuva jakelu ei ole mahdollista eikä se vastaisi lain tarkoitusta.

On huomattava, että yleispalvelun laatustandardin joustavoittaminen mahdollistaa joustoa vain yleispalvelukirjeiden jakeluun. Esityksen ehdotuksilla ei nähdä olevan vaikutuksia esimerkiksi viranomaistoiminnan asioiden vireillepanoon, selvityspyyntöjen tai niihin annettavien vastausten lähettämiseen tai päätösten tiedoksiantoon kirjeitse, koska kyseiset kirjeet eivät kuulu yleispalveluvelvoitteen alaisiin tuotteisiin. Siksi esityksen valmisteluvaiheessa ei nähdä tarpeelliseksi tarkistaa esimerkiksi tiedoksisaamista tai valitusaikoja koskevaa lainsäädäntöä. Näin ollen ministeriö katsoo, että viranomaisten lähettäminen oikeusturvan kannalta merkityksellisten postilähetysten kulku on turvattu riittävällä tavalla.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi